

РОЛЬ І МІСЦЕ НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛКИ АРХІТЕКТОРІВ УКРАЇНИ У ФОРМУВАННІ АРХІТЕКТУРНОЇ ОСВІТИ ТА НАУКИ МАЙБУТНЬОГО (НА ПРИКЛАДІ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ)

© Гой Б. В., 2018

У статті окреслено роль і місце Львівської обласної організації Національної спілки архітекторів України у формуванні української архітектурної освіти та науки майбутнього, зокрема у тісній співпраці з викладачами та студентами Інституту архітектури Національного університету «Львівська політехніка».

Ключові слова: Спілка архітекторів, архітектурна освіта, українська архітектура.

Постановка проблеми

У сучасних умовах – складних суспільно-політичних трансформацій, реформування галузі вищої освіти України, загального стрімкого урбаністичного розвитку, активного впровадження нових будівельних норм, технологій та матеріалів, надзвичайно швидкого обміну професійною інформацією й досвідом, експериментами й апробацією нових ідей – перед Національною спілкою архітекторів України (далі НСАУ або Спілка) як громадським професійним творчим об'єднанням постають нові виклики. Від відповідей на них значною мірою залежить майбутнє української архітектури, а відтак – вигляд і якість середовища, в якому ми всі живемо. І не останню роль у цих процесах відіграє реальна співпраця поміж Спілкою й освітніми закладами, які випускають студентів-архітекторів та є місцем праці архітекторів-науковців, а отже, формують сучасну українську архітектурну освіту та науку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Ці виклики пов'язані із широким спектром актуальних питань – і суто фахових, і таких, що виходять за межі інтересів лише архітектора, бо стосуються життя та майбутнього міст і соціуму загалом. Це, зокрема, визначається метою діяльності Спілки, котра, відповідно до статуту організації, полягає у розвитку архітектури України, створенні умов для міжнародної співпраці архітекторів, сприянні збереженню історичного та природного середовища регіонів, міст і поселень України. Перелік завдань НСАУ дає змогу сформувати деталізованішу картину: це вільний розвиток і конкуренція творчих напрямів та шкіл в архітектурі України, вдосконалення творчої майстерності кожного члена Спілки; захист авторських прав архітекторів; збереження історичного та природного середовища; культурний розвиток та естетичне виховання населення; сприяння розробленню фундаментальних і прикладних архітектурних та містобудівних досліджень, а також вдосконалення середньої та вищої архітектурної освіти тощо [1].

Постановка завдання

Отже, якою є роль Національної спілки архітекторів України на 27-му році нашої незалежної держави у формуванні сучасної освіти та науки? Які функції виконує та мала б виконувати творча громадська організація архітекторів? Які виклики постають перед Спілкою та зокрема її львівським осередком – Львівською обласною організацією НСАУ (далі ЛОО НСАУ)?

Виклад основного матеріалу

Як громадське професійне формування львівський осередок НСАУ виконує декілька важливих функцій. Це майданчик для професійного розвитку архітекторів, що забезпечує тяглість традицій та передавання досвіду між генераціями архітекторів, зближує теорію з практикою та фахівців-архітекторів із реальними потребами суспільства, громади міста, ринку. Зупинімося на кожному із перелічених аспектів.

НСАУ є майданчиком для обміну професійним і творчим досвідом між фахівцями-архітекторами задля порушення і обговорення актуальних професійних питань. На відміну від академічного дискурсу, Спілка дає можливість реагувати на поточні проблеми швидше, дискутувати ширше, активніше, динамічніше. Реалізуються ці завдання завдяки проведенню конференцій, лекцій, фестивалів, презентацій, проектних семінарів (воркшопів), виставок, екскурсійних програм тощо. І особливо важливу роль у цьому виконує співпраця з архітектурною молоддю, що навчається в закладах освіти відповідного профілю.

Важливим аспектом діяльності ЛОО НСАУ є й вибудовування зв'язків між освітньою складовою й потребами соціуму та ринку, між теорією та практикою. Як уже було згадано, завдання Спілки – сприяти провадженню фундаментальних і прикладних архітектурних та містобудівних досліджень, а також вдосконаленню середньої та вищої архітектурної освіти. Варто нагадати, що і до, і після здобуття незалежності України основою львівського осередку НСАУ були представники саме архітектурного навчального закладу – Інституту архітектури Львівської політехніки (ІАРХ). Завдяки цьому Спілка може краще забезпечувати діалог різних поколінь, залучаючи до своєї діяльності студентів, випускників архітектурних спеціальностей, молодих фахівців, а також омолодження складу ЛОО НСАУ, що нині є одним із проблемних питань і першочергових завдань у всеукраїнському масштабі.

Свого часу у Львові, за участю Спілки, були організовані архітектурні фестивалі «Перспектива» та «ПростоНеба», а також уже традиційні урбаністично-культурні проекти «Твоє місто», які не відбулись би без активної волонтерської участі студентів-архітекторів. А у 2009 р. у Львівському будинку архітектора організовано «Перший трансатлантичний Семінар з театрального мистецтва» (організований кафедрою дизайну архітектурного середовища ІАРХ, Львів, та факультетом театрально-видовищних мистецтв Оуклендського університету, Мічиган, США), під час якого показано вистави «Айсберги» і «Медєя» [2]. Важливе значення для спільноти архітекторів мали і дві науково-практичні конференції на тему «Архітектура Західної України – сучасні реалії та перспективи», які організували архітектори-практики і викладачі-спілчани у стінах Львівського будинку архітектора.

Важливою у роботі Спілки є й організація творчих звітів-виставок, які у широких громадських колах популяризують архітектурні напрацювання і львівських архітекторів, і митців та зодчих не лише України, але й усього світу. Проводячи виставки, ЛОО НСАУ передовсім намагається привернути увагу до наболілих проблем, важливого досвіду, цікавих об'єктів чи доробку знакових постатей. У Пороховій вежі відбулись виставки і викладачів-архітекторів: Б. Посацького, М. Французова, О. Диди, О. Яреми та інших. Організовує Спілка і виставки архітектурно-освітнього типу. Цікавою для Львова була виставка „Вілла Тугендгат“, яку організувала ЛОО НСАУ спільно із генконсульством Чеської республіки у лютому 2017 р. [3]. Важливими в цьому ж сенсі були також: виставка до 70-річчя від дня народження відомого фахівця із проектування залізничних вокзалів, новатора сакральної архітектури, колишнього Голови ЛОО НСАУ Романа Сивенького (січень 2016 р.), а також виставка «Іван Левинський та львівська метласька плитка» (лютий 2018 р.) [4].

Традиційним уже впродовж декількох років заходом львівської Спілки є проведення виставок найкращих дипломних робіт бакалаврів і магістрів ІАРХ Львівської політехніки. Зазвичай це роботи випускників чотирьох випускових кафедр ІАРХ, серед яких і кафедра дизайну архітектурного середовища (ДАС). Виставки дають змогу студентам публічно репрезентувати свої напрацювання, а старші колеги, як і широка громадськість, мають змогу побачити, що і як досліджують та проектують майбутні фахівці (це культурні, спортивні, дипломатичні, освітні об'єкти, медичні й меморіальні комплекси; просторові проекти тощо).

Професійному розвитку й налагодженню контактів між фахівцями України особливо сприяють зустрічі-лекції із колегами з інших міст та регіонів України, до організації яких долучається ЛОО НСАУ і які є своєрідною формою «альтернативної фахової освіти» не лише для студентів, але й для архітекторів-практиків. Також Спілка організовувала у Львові зустрічі-лекції із відомими фахівцями з-за кордону. У співпраці із ІАРХ Львівської політехніки проведено незабутню лекцію Маріо Ботти (Швейцарія) – корифея постмодернізму світового рівня (рис. 1), автора проекту Центру Оріоністів у Львові, відомої будівлі сучасного мистецтва [5]. Інші подібні зустрічі – це лекції таких архітекторів, як: Мирослав Сульма (Польща), спеціаліст із художнього освітлення будівель, автор концепції підсвічення Львівської ратуші; Моше М. Загай (Dip-Tech, Ізраїль), який доповідав на тему цифрового фотодруку на склі як інноваційної технології сучасної архітектури; Жан-Люп Солен (Франція), який розповів львів'янам про світові енергоощадні технології та технології будівництва і проектування пасивних будинків тощо.

Лекція відомого швейцарського архітектора Маріо Ботти в актовій залі Львівської політехніки – результат співпраці поміж ЛОО НСАУ та ІАРХ

Ще один напрям діяльності львівського осередку НСАУ, який має ефект і поза суто професійним архітекторським середовищем, – медійний. Адже архітектурна наука не може розвиватись без архітектурної критики, а також кропіткої фіксації подій, дискурсів, проектів та архітектурних пошуків, що відбуваються безперервно, проте часто перебувають поза сферою професійних інтересів звичайних журналістів, які не є фахівцями архітектурної справи. У 1996 р. в стінах Львівського будинку архітектора засновано «Архітектурний вісник» – один із перших архітектурних часописів у самостійній Україні [6]. Упродовж 1996–2008 рр. видано 35 номерів журналу. На жаль, внаслідок економічної кризи журнал перестав виходити. Але в 2012 р. з'явився онлайн-ресурс – Західноукраїнський архітектурний портал (ЗУАП (www.zuap.org)), який продовжує і розвиває медійну діяльність Спілки вже на новому технологічному рівні.

ЗУАП – це спеціалізований інформаційний ресурс для архітекторів і про архітекторів та архітектуру західного регіону України. Завдяки порталу архітектори й усі зацікавлені дізнаються про архітектурні заходи, проекти й актуальні процеси в регіоні, про персоналії та компанії. На

ЗУАП можна знайти інформацію про різні важливі й цікаві події в містах регіону, наприклад: всеукраїнські та міжнародні відкриті архітектурні конкурси, проекти нових будівель та просторів у містах України та світу, інтерв'ю-фотозвіти про проектні семінари (воркшопи), мандрівки, мистецькі заходи, фестивалі тощо.

Що ж до питання сучасної післядипломної освіти архітекторів-практиків, то її Спілка активно освоює останніми роками, набуваючи повноважень із професійної сертифікації зодчих. Це уможливилось завдяки суспільним і законодавчим трансформаціям в Україні та динамічному розвитку архітектури й міст, що потребувало змін у підготовці сучасних, відповідних запитам ринку фахівців і подолання державної монополії на ліцензування архітектурно-містобудівної діяльності. Імпульсом для активізації цих процесів став вступ України до Світової організації торгівлі та ухвалення Закону «Про архітектурну діяльність», що вимагає гармонізувати національне законодавство з європейським. У цьому контексті впродовж останніх років важливим є питання створення Архітектурної палати України (АПУ), завдання якої – здійснювати атестацію архітекторів на право самостійної творчої діяльності та вести реєстр сертифікованих архітекторів України. Важливим елементом цього процесу є організація навчань для проходження професійної атестації. Зокрема, у Львові вже організовано три цикли регіональних навчань із сертифікації, до організації яких активно долучались і львівські архітектори-викладачі (зокрема із Львівської політехніки), а також провідні науковці України [7].

Висновки

Як бачимо, НСАУ, зокрема львівське представництво Спілки, намагається шукати шляхи розвитку освіти та науки майбутнього, адекватні часу, потребам суспільства та світовим тенденціям. НСАУ й далі працюватиме і у традиційних, і у новітніх перелічених вище напрямках. А пріоритетними на найближчий період повинні стати такі напрями діяльності, як: організування архітекторів-практиків на всеукраїнському рівні (ведення діалогу між студентами, науковцями та архітекторами, які займають активну громадську позицію), налагодження міжнародної просвітницької діяльності Спілки, що пов'язана, зокрема, зі створенням міжнародного архітектурного культурно-мистецького центру, організацією навчальних мандрівок і використанням можливостей, які забезпечує членство національної Спілки у Міжнародній спілці архітекторів. А загалом у цій діяльності важливо йти двома паралельними взаємодоповнювальними шляхами – культивувати феномен самобутньої львівської (чи, ширше, галицької – західноукраїнської) локальної архітектурної школи і водночас розвивати сучасну архітектуру України, не лише у реальному будівництві, але й в навчальному та експериментальному проектуванні, наукових пошуках та дослідженнях.

1. *Статут Національної спілки архітекторів України [Електронний ресурс]. – Київ: НСАУ, 2012-2018. – Режим доступу: www.nsau.org/Стаття/2/Статут-НСАУ (дата звернення 05.06.2018). – Назва з екрана.* 2. *Гой Б. В. Яким бачать львівські архітектори майбутнє Порохової вежі [Електронний ресурс] / Б. В. Гой. – Львів: Твоє Місто, 2018. – Режим доступу: www.tvoemisto.tv (дата звернення 05.06.2018). – Назва з екрана.* 3. *Шутка І. Виставка «Вілла Тугендгат» у Львові, або як любити архітектурний модернізм [Електронний ресурс] / Ірина Шутка. – Львів: Західноукраїнський архітектурний портал, 2017. – Режим доступу: www.zuap.org/exclusive (дата звернення 05.06.2018). – Назва з екрана.* 4. *Павлова А. Відкриття виставки «Іван Левинський та львівська метласька плитка» [Електронний ресурс] / Анна Павлова. – Львів: Західноукраїнський архітектурний портал, 2018. – Режим доступу: www.zuap.org/exclusive (дата звернення 05.06.2018). – Назва з екрана.* 5. *Франків Р. Маріо Ботта як частина львівського архітектурного досвіду [Електронний ресурс] / Роман Франків. – Львів: Західноукраїнський архітектурний портал, 2014. – Режим доступу: www.zuap.org/exclusive (дата звернення 05.06.2018). – Назва з екрана.* 6. *Шуляр А. 45 років Львівському Будинку архітектора / Андрій Шуляр // Архітектурний вісник. – 2008. – № 30. – С. 44–45.* 7. *Яценко Н. Круглий стіл із гострими кутами: бути чи не бути АПУ й самоврядуванню НСАУ ЗУАП [Електронний ресурс] / Наталя Яценко. – Львів: Західноукраїнський архітектурний портал, 2018. – Режим доступу: www.zuap.org/exclusive (дата звернення 05.06.2018). – Назва з екрана.*

**THE ROLE AND PLACE OF THE NATIONAL UNION OF
ARCHITECTS OF UKRAINE IN FORMING OF ARCHITECTURAL
EDUCATION AND SCIENCE OF THE FUTURE
(AT THE EXAMPLE OF THE LVIV'S REGIONAL ORGANIZATION)**

© Goy B. V., 2018

In modern conditions, complex socio-political transformations, the reform of the higher education sector of Ukraine, the general rapid urban development, the active introduction of new building norms, technologies and materials, the extremely rapid exchange of professional information and experience, experiments and testing of new ideas – in front of the National Union of Architects of Ukraine (NSAU) as a public professional creative association – new challenges arise. The future of Ukrainian architecture depends on the answers to them, and hence the kind and quality of the environment in which we all live. The real role in these processes is played by the cooperation between the Union and the educational institutions that let students-architects work and architects-scientists workplace, and thus form modern Ukrainian architectural education and science.

NSAU, in particular the Lviv's regional Union Office, is trying to find ways of developing education and science of the future adequate to the time, the needs of society and world trends. NSAU will continue to work both on traditional and newest lines. The following areas of activity should be priorities in the nearest future: organizing practitioners-architects at the All-Ukrainian level (setting up a dialogue between students, scholars and architects who take an active public position), establishing the international educational activities of the Union, the organization of study tours and the use of opportunities that open the membership of the National Union in the International Union of Architects.

Key words: architectural union, architectural education, Ukrainian architecture.